

TOWARZYSTWO
PRZYJACIÓŁ
SULEJÓWKA

Stanisław Śliwiński urodził się 7.12.1875 r. w Warszawie, jako jedno z 7 dzieci powstańca styczniowego i właściciela ziemskiego Artura Śliwińskiego oraz Marii z Zielińskich. Jego młodszy brat, Artur, zostanie w 1919 r. wiceprezydentem Warszawy, a w 1922 r. premierem polskiego rządu. Stanisław Śliwiński ukończył Wyższą Szkołę Rzemieślniczą w Łodzi (1894 r.) i Szkołę Mechaniczno-Techniczną w Warszawie (1899 r.). Studiował też na Wydziale Elektrotechnicznym politechniki w Darmstadt. Po ukończeniu studiów podjął pracę w Towarzystwie „Elektryczność” w Warszawie, a następnie w kijowskim oddziale Towarzystwa Elektrycznego Schuckert i S-ka, zajmującego się obsługą inwestycyjną cukrowni. Jego cała kariera zawodowa związana była z elektryfikacją cukrownictwa. Zajmował kierownicze stanowiska w Polskich Zakładach Siemens-Schuckert, Polskich Zakładach Elektrycznych Brown Boveri S.A. i Instytucie Przemysłu Cukrowniczego w Warszawie, w którym pracował do końca życia. W 1931 r. zakładał Muzeum Przemysłu i Techniki w Warszawie i został jego pierwszym prezesem, a od 1936 r. wiceprezesem. W 1938 r. został członkiem Komitetu Elektryfikacji Okręgu Poznańskiego, a w 1939 r. jako członek Polskiego Komitetu Energetycznego - organizacji, której zadaniem było badanie zasobów energetycznych Polski i doskonalenia ich wykorzystywania - kierował Komisją Ciepła Odpadowego. Swoje 40-letnie doświadczenia zawodowe opisał w czasie okupacji w nieopublikowanych „Wspomnieniach elektryka”. Inż. Stanisław Śliwiński był wynalazcą i racjonalizatorem. Jako pierwszy w Europie, w miejsce parowych silników tłokowych, wprowadził turbiny parowe wytwarzające energię elektryczną. Projektował urządzenia elektryczne, np. tablicę sygnalizacyjną kontrolującą procesy technologiczne, przyrząd samopiszący tempograf, alkalimetr. Był autorem projektu kompleksowej kontroli zdalnej ciągłej pracy cukrowni z wykorzystaniem fal radiowych. W 1925 r. na Wystawie Wynalazków Polskich w Warszawie otrzymał dwa złote medale - za latarnię projekcyjną i filmy szkoleniowe, ponieważ był również zapalonym edukatorem. Publikował w czasopismach fachowych i prowadził odczyty, a w fabryce, którą zarządzał, stawiał na podnoszenie kwalifikacji pracowników prowadząc szkolenia. W 1950 r. otrzymał indywidualną nagrodę państwową II stopnia za całokształt prac w dziedzinie projektowania elektrycznych urządzeń pomiarowych dla przemysłu cukrowniczego. Został też odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, a w 1932 r. Krzyżem Niepodległości za pracę w dziele odzyskania niepodległości.

Stanisław Śliwiński bowiem brał też czynny udział w życiu politycznym. W okresie kijowskim należał do nielegalnej PPS i w swoim mieszkaniu ukrywał działaczy tej partii poszukiwanych przez rosyjską „ochranę”. Był członkiem Związku Patriotów i reprezentował go w

Zjednoczeniu Organizacji Niepodległościowych i późniejszej Unii Stronnictw Niepodległościowych. Był też zaangażowany w działalność Związku Chłopskiego i reprezentował go na zjeździe zjednoczeniowym w 1915 r., podczas którego powstało PSL. Znalazł się w składzie powstałego w 1917 r. Stronnictwa Niezawisłości Narodowej. W czasie I wojny był w Warszawie współorganizatorem i komisarzem Straży Obywatelskiej, a następnie radnym Miejskiej Rady Narodowej. Dla Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego opracował w kierowanym przez siebie Wydziale Techniki Wojennej Stowarzyszenia Techników materiały w sprawie uruchomienia polskiego przemysłu wojennego. W 1920 r. na wniosek Śliwińskiego ukazał się w „Przeglądzie elektrotechnicznym” apel Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich wzywający członków do wstępowania w szeregi armii, ze względu na brak kadr do obsługi urządzeń elektrotechnicznych i telekomunikacyjnych. Śliwiński był też członkiem komisji zaciągowej, która oceniała kwalifikacje zgłaszających się i opiniowała o przydziale. O jego nowoczesnym patriotyzmie nich świadczy również fakt zainicjowania działań na rzecz uniezależnienia się Polski od importu maszyn i urządzeń elektrycznych, co doprowadziło do wybudowania w Żychlinie fabryki maszyn elektrycznych. W 1922 r. uruchomił produkcję i zarządzał fabryką do 1927 r. W kierowanej przez siebie fabryce wspierał powstawanie organizacji społecznych i sportowych.

Stanisław Śliwiński był też bowiem urodzonym społecznikiem. Prowadził prelekcje w Towarzystwie Wykładów Popularnych (tzw. Polskim Uniwersytecie Latającym), współtworzonym przez jego brata Artura. Kierował Wydziałem Techniki Wojennej Stowarzyszenia Techników w Warszawie, należał do Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, był członkiem zarządu Stowarzyszenia Elektryków Polskich. W Towarzystwie Wojskowo-Technicznym przy Stowarzyszeniu Inżynierów Mechaników Polskich kierował działem Energetycznym.

Nic dziwnego, że kiedy w 1927 r. inż. Stanisław Śliwiński nabył w Sulejówku posesję "Osada Aleksandria", zaangażował się również w działalność lokalnego stowarzyszenia. Oddajmy głos Zofii Moraczewskiej, która w liście do siostry datowanym na 22.10.1927 r. napisała: „Przyszli z wizytą nowi sąsiedzi, Śliwińscy (brat Artura), którzy - jak wiesz - kupili dom od Skarżyńskich - dawny Abramowa. To są bardzo bogaci ludzie, których na wszystko stać. Mają więc i forda i radio, a myślą o elektryce i wiatraku jako siłę motorowej - i założeniu ogrodu z różami itd. itd. Jaka z nich będzie wartość sąsiedzka i towarzyska? Czas pokaże. Na razie przyjemnie pomyśleć, że jest ktoś inteligentny w pobliżu!”. Odpowiedź znamy zarówno po lekturze okupacyjnego dziennika Jędrzeja Moraczewskiego, z którego wynika, że bardzo cenił Stanisława Śliwińskiego za wysoką inteligencję, charakter i gruntowną wiedzę fachową, a ich stosunki były serdeczne i pełne wzajemnego wsparcia, jak i po lekturze protokołów Stowarzyszenia Przyjaciół Sulejówka. Stanisław Śliwiński był kolejnym zamożnym inteligentem, który nabył w Sulejówku letnisko, ale nie chciał się ograniczać do wypoczynku, tylko miał potrzebę działania na rzecz rozwoju miejscowości. Nie wiemy kiedy dokładnie przystąpił do Stowarzyszenia Przyjaciół Sulejówka, ale jego nazwisko pojawia się w 1929 r. w najstarszym z zachowanych protokołów Walnych Zebrań. Zostaje wtedy wybrany do Zarządu, co oznacza, że cieszył się już zaufaniem członków Stowarzyszenia i prawdopodobnie

znalazł się w jego szeregach przed 1929 r. Zabierając głos na Walnym Zebraniu w punkcie dotyczącym przyszłorocznych planów działań SPS, to właśnie Stanisław Śliwiński informuje, że sprawa elektryfikacji Sulejówka jest już postanowiona i wnioskuję, aby Zarząd rozpoczął pertraktacje z Władzami Wojskowymi w Rembertowie. Jak wiemy z wcześniej wspomnianego listu Zofii Moraczewskiej - o elektryce Śliwiński myślał już od 1927 r. Na zebraniu nowo ukonstytuowanego Zarządu SPS, Stanisław Śliwiński został wybrany jednym z dwóch wiceprezesów. Od razu też zaproponował powołanie komisji elektryfikacyjnej i stanął na jej czele. Po lekturze protokołów posiedzeń Zarządu SPS można śmiało powiedzieć, że będąc ekspertem w tej dziedzinie i mając doświadczenie w zarządzaniu, odegrał w procesie elektryfikacji znaczącą rolę, uczestnicząc w niej od podjęcia decyzji o elektryfikacji, po negocjacje dotyczące sprzedaży sieci, w czasie swojej prezesury pod k. lat 30. Również jego pomysłem jest powołanie w Stowarzyszeniu pozostałych komisji: elektryfikacyjnej, propagandowej, regulacyjno-budowlanej i sanitarnej. Ponownie na wiceprezesa został wybrany w 1931 r., w 1932 r. był członkiem Zarządu i komisji elektryfikacyjnej, a w 1933 r., choć wybrany do Zarządu, złożył rezygnację. Nie znamy jej powodów. List rezygnacyjny odczytał na pierwszym posiedzeniu Zarządu po Walnym Zebraniu odchodzący prezes Mieczysław Kowalski. Na jego miejsce wybrany został dr Władysław Piaskiewicz. Jednak był on prezesem bardzo krótko i kiedy w 1934 r. funkcję tę objął płk Ryszard Paszko i zmieniony został statut, wśród członków założycieli figurowało nazwisko Stanisława Śliwińskiego. W 1935 r., wraz z Mieczysławem Kowalskim, zaproponował stworzenie na terenie poligonu Parku im. Marszałka Piłsudskiego. Pomysł zyskał aprobatę i powstała 5-osobowa komisja do jego realizacji, w skład której weszli obaj. Udało się uzyskać poparcie władz wojskowych dla idei parku, w wyniku czego w 1939 r. wyznaczony został 6,5 hektarowy teren w południowo-wschodniej części poligonu. Dziesięcioletnia dzierżawa miała kosztować umowne 10 zł. Niestety realizację projektu przerwał wybuch wojny. W czerwcu 1937 r. Stanisław Śliwiński razem z Mieczysławem Kowalskim został wybrany w skład sądu honorowego Stowarzyszenia. W październiku 1937 r. wszedł ponownie do Zarządu i objął kierownictwo komisji technicznej. Na początku maja 1938 r. płk Ryszard Paszko przekazał mu nieformalnie władzę w SPS. Podczas Walnego Zebrania w dn. 22.05.1938 r. Śliwiński został wybrany do Zarządu, a 3.06.1938 r. Ryszard Paszko zarekomendował go na funkcję prezesa i przekazując mu kierownictwo wyraził radość, że oddaje je w godne ręce. Śliwiński został wybrany przez aklamację. Funkcje wiceprezesów w Zarządzie objęli: Jędrzej Moraczewski i Dyoskora Wojnikonis. Śliwiński przejął Stowarzyszenie w momencie poważnego wewnętrznego konfliktu. Opowiedział się po stronie płk Ryszarda Paszki w sporze z opozycją, na której czele stał Dobrosław Sieński, a która niesłusznie zarzucała zarządowi Ryszarda Paszki defraudację. Sieński próbował również wprowadzić do statutu Stowarzyszenia tzw. paragraf aryjski, mówiący, że członkiem Stowarzyszenia może być tylko Polak pochodzenia aryjskiego, chrześcijanin. Duet Śliwiński-Moraczewski skutecznie się przed tym bronił. W prasie była prowadzona wymierzona w nich akcja propagandowa. W ostatnich w historii Stowarzyszenia wyborach do Zarządu, w czerwcu 1939 r., Stanisław Śliwiński ponownie objął funkcję prezesa, a Jędrzej Moraczewski i Dyoskora Wojnikonis - wiceprezesów. W końcowym okresie

działalności Stowarzyszenie zajmowało się planowaniem organizacji mającego powstać Domu Ludowego, któremu SPS postanowiło udzielić bezterminowej pożyczki w wysokości 9-11 tys. zł - lwiej części kwoty uzyskanej ze sprzedaży sieci elektrycznej. Stowarzyszenie widziało tam sale na zebrania kulturalne, społeczne i polityczne oraz na bibliotekę publiczną. W listopadzie 1938 r. lokalna Ochotnicza Straż Pożarna przekazała Stowarzyszeniu swój księgozbiór, w styczniu 1939 r. powstała komisja biblioteczna. W celu zbiórki funduszy na zakup książek organizowane były imprezy z loterią. Do darowizn w postaci książek zachęcić miała mieszkańców specjalna odezwa. W październiku 1939 r. Niemcy zamknęli wszystkie stowarzyszenia, a choć w 1940 r. nakazali ponowną rejestrację, Stanisław Śliwiński, za namową Jędrzeja Moraczewskiego, nie wskrzesił SPS. Stanisław Śliwiński był też aktywny w innych gremiach. W 1937 r. sprawował funkcję zastępcy przewodniczącego Komitetu Budowy Szkoły. W czasie okupacji Stanisław Śliwiński działał również w Komitecie pomocy ofiarom wojny. Na pierwszym posiedzeniu zarządu wybrany został prezesem. Komitet utworzył Straż Obywatelską, prowadził dożywianie. Na wniosek Stanisława Śliwińskiego uchwalono wydawanie i kolportowanie biuletynu, postulował też zorganizowanie poczty. W uznaniu zasług Stanisława Śliwińskiego dla Sulejówka, został on w 2025 r. pośmiertnie uhonorowany tytułem Zasłużonego dla Miasta Sulejówek. Stanisław Śliwiński zmarł 10.11.1950 r. w Sulejówku. Pochowany jest na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Źródła życiorysu zawodowego:

- J. Kubiawski: Inż. Stanisław Śliwiński (1875-1950), „Przegląd Elektrotechniczny” 1971, nr 7, s. 320-321.
- Stanisław Śliwiński, Polski Słownik Biograficzny, t. 50/4, z. 207, s. 624-626
- P. Rataj, P. Sadłowski, J. Hickiewicz: Wkład Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich i jego członków w wojnę polsko-bolszewicką 1919-1921, „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej” 2020, nr 70, s. 116-118.

Pozostałe źródła:

- J. Kochański: Wyznawcy niepodległej. Piłsudscy, Moraczewscy. Przed Sulejówkiem. W Sulejówku, Fundacja Rodziny Józefa Piłsudskiego, Oficyna Wydaw. Rytm, Warszawa 2009, s. 638, 647-653.
- Z. Moraczewska: Listy do siostry 1896-1933. Dziennik 1891-1895 (1950), Wydaw. LWT, Łomianki 2018, s. 547-8
- J. Moraczewski: Dziennik wydarzeń 1939-1944, Wydaw. LWT, Łomianki 2016, s. 297-8.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Sulejówka. Protokoły zebrań Zarządu z lat 1928-1939. Z. 1.: 1928-1934, Towarzystwo Przyjaciół Sulejówka, Sulejówek 2021, s. 24, 26, 30
- Niepublikowane protokoły zebrań Zarządu SPS z dn. 3.06.1938 r., z dn. 30.06.1939 r. i 29.07.1939 r.
- Śladem Pragi letniska prawobrzeżne rozpoczęły akcję antyżydowską, „ABC” nr 186, z dn. 25.06.1938 r.

- Walka o paragraf aryjski w Stow. Przyjaciół Sulejówka, „ABC Nowiny Codzienne. Nowiny Praskie” nr 200, z dn. 9.07.1938 r., s. 2
- Sanacyjni działacze w Sulejówku marnują dorobek społeczny, „ABC: Nowiny Codzienne” 1938 r., nr 332A, z dn. 6.11.1938, s. 5.
- Zarządzenie o nadaniu Krzyża Niepodległości z Mieczami, Krzyża Niepodległości i Medalu Niepodległości, Monitor Polski 1932, nr 167, poz. 198.

Fot. Archiwum rodziny Krzywińskich